

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ЯК КЛЮЧОВИЙ СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Юрій Броніславович ДАНИЛЬЧЕНКО,

*доктор юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник Науково-
дослідного інституту вивчення проблем
злочинності імені академіка В.В. Сташиса
Національної академії правових наук України*

Протидія тероризму, як суспільно небезпечному явищу, розглядається нами як різнорівневий складний соціально-правовий процес. При цьому, центральне місце в цьому процесі займає система суб'єктів, які планують, організують та запроваджують в об'єктивній реальності заходи, які спрямовані на протидію тероризму. Внаслідок чого, будь-яке аналітичне наукове дослідження тероризму, як глобального явища світового рівня, не можливе без характеристики системи суб'єктів, що реалізують заходи протидії йому.

Свого часу нами вже зазначалось те, що під суб'єктами протидії тероризму можна визнати сукупність міжнародних і національних органів, а також громадських організацій та окремих громадян, що здійснюють діяльність із запобігання, виявлення, припинення й мінімізації наслідків терористичної діяльності та сприяння досягненню соціального компромісу [1, с. 265]. І як ми бачимо, самостійне місце в цій системі займають міжнародні органи, які залучені до процесу протидії тероризму. При цьому, центральним суб'єктом в сфері протидії злочинності на міжнародному рівні вважається Організація Об'єднаних Націй (*далі – ООН*).

Виділяючи ООН як ключовий суб'єкт протидії тероризму на міжнародному рівні, слід перш за все наголосити на тому, що в процес протидії більш всього залучені такі органи ООН як Рада Безпеки ООН та Генеральна Асамблея ООН. Як зазначає Л. В. Новікова, з організаційно-функціональної точки зору, діяльність Ради Безпеки ООН (*далі – РБ ООН*), як до речі й Генеральної Асамблеї ООН, не розрахована на цілеспрямовану протидію тероризму в усіх його проявах, проте антитерористична складова функціонування Ради Безпеки ООН є складовим елементом координаційної політики з підтримання миру та безпеки в різних регіонах планети [2, с. 26]. Зазначені центральні органи ООН формують міжнародну антитерористичну політику шляхом видання обов'язкових для країн-членів нормативних документів і через діяльність спеціалізованих органів.

У вересні 2006 року на Генеральній Асамблеї ООН всіма державами-членами була узгоджена Глобальна контртерористична стратегія ООН, яка окреслила спільні стратегічні рамки для боротьби з світовим тероризмом. Стратегія є унікальним інструментом активізації зусиль міжнародної спільноти щодо боротьби з тероризмом за чотирма напрямками:

- усунення умов, що сприяють поширенню тероризму;
- запобігання тероризму і боротьба з ним;

© Данильченко Ю. Б., 2020

– нарощування потенціалу держав-членів щодо попередження тероризму і боротьби з ним та посилення ролі системи ООН в цьому відношенні;

– забезпечення поваги прав людини для всіх і верховенства закону як фундаментальної основи для боротьби з тероризмом.

При Генеральній Асамблеї ООН функціонують:

– Управління ООН по боротьбі з тероризмом (UNOCT) в яке входить Контртерористичний центр ООН;

– Сектор з попередження тероризму Управління ООН з наркотиків і злочинності;

– Міжрегіональний науково-дослідницький інститут ООН з питань злочинності та правосуддя;

– Канцелярія Цільової групи із здійснення контртерористичних заходів, на яку покладено обов'язок координації та узгодження дій.

При РБ ООН діють такі спеціалізовані органи протидії тероризму як:

– Контртерористичний комітет з його Виконавчим директоратом;

– Комітет з санкцій проти ІГІА та «Аль-Каїди»;

– «Група експертів 1540».

Контртерористичний комітет (далі – КТК). Керуючись резолюціями 1373 (2001) [3] та 1624 (2005) [4] РБ ООН, КТК працює над зміцненням здатності держав-членів ООН запобігати терористичним актам як всередині їх кордонів, так і між регіонами. Він був створений після терактів 11 вересня в Сполучених Штатах.

Не зважаючи на те, що боротьба з тероризмом існувала в порядку денному діяльності ООН протягом десятиліть, події 11 вересня 2001 року, які були пов'язані з терористичним нападом на Сполучені Штати Америки спонукало РБ ООН прийняти резолюцію 1373, яка в свою чергу заснувала КТК.

Виконавчий директорат Контртерористичного комітету. Виконуючи політичні рішення, які приймаються КТК, Виконавчий директорат шляхом проведення експертних обстежень кожної держави-члена та сприяючи наданню технічної допомоги країнам в боротьбі з тероризмом реалізує на практиці суттєву допомогу КТК.

Комітет з санкцій щодо ІГІА та «Аль-Каїди». Комітет з санкцій щодо ІГІА та «Аль-Каїди» реалізує нагляд за заходами санкційного характеру, які введені РБ ООН щодо окремих осіб, груп і організацій, пов'язаних з терористичними групами ІГІА та «Аль-Каїдою», з метою ослаблення їх терористичної активності і боротьби з ними шляхом запобігання переміщення між державами та регіонами, поставок зброї і заморозки активів осіб, які включені до спеціального санкційно-обмежувального переліку. Після 11 вересня 2001 року, з метою об'єднання зусиль та встановлення загального антитерористичного режиму, цей перелік було розширено. При цьому, він торкнувся не тільки «Аль-Каїди» в Афганістані, але і «Аль-Каїди» та її поплічників, де б вони не знаходилися і без обмежень по часу.

«Група експертів 1540». 28 квітня 2004 року РБ ООН відповідно до положень глави VII Статуту ООН одноголосно прийняла Резолюцію РБ ООН 1540 (2004) [5], в якій підтверджено, що розповсюдження ядерної, хімічної

і біологічної зброї, а також засобів його доставки становить загрозу для міжнародного миру та безпеки. Відповідно до резолюції всі держави зобов'язані, зокрема, утримуватись від спроб надавати в будь-якій формі підтримку недержавним суб'єктам, які намагаються розробляти, здобувати, виробляти, володіти, перевозити, передавати або застосовувати ядерну, хімічну або біологічну зброю та засоби її доставки. Так, одним з напрямків своєї роботи на 2020-2021 роки комітет вбачає співпрацю з міжнародними організаціями та іншими відповідними органами ООН по «Ісламській державі Іраку і Леванту» (ДАІШ), «Аль-Каїді» і пов'язаним з ними особам, групам, підприємствам і організаціям, в рамках боротьби з тероризмом.

Підводячи підсумок викладеному вище, можливо переконливо стверджувати те, що ООН, як глобальна міжнародна організація, через призму діяльності власних структурних елементів є потужним та ключовим суб'єктом протидії тероризму на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. Данильченко Ю. Б. Тероризм: феномен, детермінація, протидія: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2018. 442 с.
2. Новикова Л. В. Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй як інституція протидії тероризму. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2014. № 1144, Т. 2, Вип. 4. С. 25–28.
3. Резолюція 1373 (2001), ухвалена Радою Безпеки на її 4385-му засіданні, 28 вересня 2001 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_854#Text.
4. Резолюція 1624 (2005), ухвалена Радою Безпеки на її 5261-му засіданні, 14 вересня 2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d81#Text.
5. Резолюція 1540 (2004), ухвалена Радою Безпеки на її 4956-му засіданні, 28 квітня 2004 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_k77#Text.